

УДК 377:504.06

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ «ЗЕЛЕНОЇ УГОДИ»

Ганна Ткачук,
кандидат педагогічних наук, викладач
ДПТНЗ «Вінницьке міжрегіональне вище
професійне училище»,
<https://orcid.org/0000-0002-0892-9282>
e-mail: anna_tkachuk@ukr.net

Олена Шамрالیук,
кандидат педагогічних наук, заступник
директора з навчально-методичної роботи
Вищого професійного училища №25
м. Хмельницького,
<https://orcid.org/0000-0002-0993-1149>
e-mail: shol_nmc@ukr.net

Анотація. Досліджено вплив Європейської зеленої угоди на розвиток професійної освіти. Аналізуються основні екологічні виклики та можливості, що постають перед системою професійної освіти, а також підкреслюється необхідність адаптації навчальних програм відповідно до вимог сталого розвитку. Окреслено роль освіти у забезпеченні робочої сили екологічними компетентностями, необхідними для переходу до зеленої економіки.

Ключові слова: Європейська зелена угода, професійна освіта, зелені навички, сталий розвиток, зелена економіка.

TRANSFORMATION OF VOCATIONAL EDUCATION IN THE CONTEXT OF THE EUROPEAN GREEN DEAL

Hanna Tkachuk,
Candidate of Pedagogical Sciences, teacher
Vinnytsia Interregional Higher Vocational School

Olena Shamraliuk,
Candidate of Pedagogical Sciences, Deputy
director for educational and methodological work
Khmelnysky Higher Vocational School No 25

Abstract. The article explores the impact of the European Green Deal on the development of vocational education and training across various professional sectors. The study examines the key environmental challenges and opportunities facing the VET system and highlights the necessity of adapting educational programs to align with sustainability goals. The role of education in equipping the workforce with green competencies and knowledge essential for the transition to a sustainable economy is outlined.

Keywords: European Green Deal, vocational education and training, green skills, sustainable development, green economy.

Європейська зелена угода, ініційована Європейською комісією у 2019 році, є стратегічною відповіддю на глобальні екологічні виклики. Її мета – зробити Європу першим кліматично нейтральним континентом до 2050 року, що передбачає значні зміни в економічній, соціальній та освітній сферах. У цьому контексті професійна освіта відіграє ключову роль у підготовці робочої сили, здатної ефективно працювати в умовах екологічної трансформації економіки. Запровадження концепції «зеленої економіки» вимагає формування нових професійних стандартів, оновлення навчальних програм і розвитку екологічних компетентностей у майбутніх фахівців.

Зелена угода включає низку стратегічних ініціатив, спрямованих на скорочення викидів парникових газів, підвищення енергоефективності, розвиток циркулярної економіки та впровадження екологічно чистих технологій. Однією з ключових ініціатив стало ухвалення Закону про клімат (2020), який юридично закріплює зобов'язання ЄС щодо досягнення нульових викидів до 2050 року.

Значна частина реформ у межах цієї угоди безпосередньо впливає на ринок праці, змінюючи вимоги до кваліфікації працівників. Очікується, що до 2030 року буде створено близько 500 000 нових робочих місць у секторах зеленої економіки, більшість з яких вимагатимуть відповідної професійної освіти (Семигіна & Маркевич, 2022). Таким чином, система професійної освіти має адаптуватися до нових реалій, забезпечуючи навчання, орієнтоване на сталий розвиток.

Кліматичні зміни та деградація довкілля стають центральними проблемами сучасного світу. Більшість громадян ЄС вважають екологічні виклики одними з найсерйозніших загроз для їхнього життя (European Commission, 2021). Молодь, зокрема, активно виступає за включення екологічної грамотності до навчальних програм, адже

вважає, що освіта не надає достатніх знань щодо зміни клімату та екологічної відповідальності (UNICEF, 2021).

У контексті зазначеного професійна освіта має відігравати ключову роль у формуванні екологічних компетентностей у молоді та дорослого населення. Вона повинна не лише розвивати професійні компетентності у здобувачів професійних кваліфікацій, а й адаптувати їх до вимог зеленої економіки. Зокрема, у зміст професійної освіти слід інтегрувати такі напрями, як: використання відновлюваних джерел енергії, циркулярна економіка та управління ресурсами, екодизайн та інноваційні екотехнології, вуглецевий слід та ефективне використання ресурсів.

Водночас попри активне впровадження екологічних стратегій у ЄС, інтеграція принципів сталого розвитку в навчальні програми професійної освіти відбувається нерівномірно. Це зумовлено, насамперед, такими чинниками:

- недостатнє фінансування екологічних ініціатив у професійній освіті;
- відсутність єдиних стандартів для оцінювання екологічних навичок;
- недостатній рівень підготовки викладачів до викладання курсів зі сталого розвитку.

Європейські дослідження, зокрема, «Вчителі та тренери в мінливому світі» (Cedefop, 2022) та «Набір інструментів – навички для зеленої трансформації» (GIZ, 2023), висвітлюють проблеми, з якими стикаються педагоги професійної освіти через нестачу сучасних педагогічних інструментів для інтеграції екологічного змісту в навчальні програми. Як наслідок, випускники закладів професійної освіти можуть вийти на ринок праці без «зелених» навичок, що в свою чергу зменшує можливості для працевлаштування.

Водночас, перспективи розвитку екологізації професійної освіти пов'язані з міжнародними ініціативами, такими як GreenComp (2022) та GRETA (2023), що спрямовані на стандартизацію екологічних компетентностей та їх включення до професійних освітніх програм (European Training Foundation, 2023). GreenComp (2022) – це Європейська рамка компетенцій для сталого розвитку, розроблена для інтеграції екологічної грамотності в освітні програми. Вона визначає чотири основні сфери компетентностей:

1. Екологічна грамотність – розуміння екологічних процесів і впливу людської діяльності на довкілля.

2. Системне мислення – здатність аналізувати екосистеми та визначати зв'язки між природними та соціальними компонентами.

3. Дизайн рішень для сталого розвитку – розробка та впровадження практичних екологічних рішень у професійній діяльності.

4. Активна участь у сталому розвитку – сприяння екологічним ініціативам і залучення громадськості до зеленої трансформації.

Кожна сфера складається з трьох компетентностей, які взаємопов'язані та однаково важливі. GreenComp розроблений як довідник для схем навчання, які сприяють стійкості як компетентності. Навчання сталого розвитку навколишнього середовища спрямоване на виховання ставлення до сталого розвитку з дитинства до дорослого віку з розумінням того, що люди є частиною природи та залежать від неї. Навчання екологічній стійкості розглядається як каталізатор змін серед молоді та дорослих поколінь через набуття компетентності сталого розвитку.

GRETA (2023) (Greening Responses to Environmental and Technological Advances) є ініціативою Європейського фонду освіти, спрямованою на адаптацію професійної освіти до вимог зеленої економіки. Вона передбачає розроблення єдиних стандартів викладання екологічних дисциплін у професійній освіті, створення навчальних модулів, що поєднують екологічні та цифрові компетенції, розвиток програм підготовки викладачів професійної освіти для впровадження сталих практик у навчальні процеси, інтеграцію принципів циркулярної економіки в професійні навчальні програми.

Ці ініціативи відіграють провідну роль у трансформації професійної освіти та забезпеченні відповідності навчальних програм сучасним вимогам ринку праці.

Зауважимо, що перехід до зеленої економіки змінює ринок праці, створюючи нові професії. Наприклад, за даними European Training Foundation (2023), у найближчі 10 років найбільш затребуваними будуть: інженери з відновлюваної енергетики, спеціалісти з утилізації та переробки відходів, консультанти з екологічного аудиту, фахівці з «зеленого» будівництва.

Успішна інтеграція екологічних компетентностей у професійну освіту вимагає співпраці між закладами освіти, бізнесом та урядами. Деякі європейські країни вже запроваджують спільні освітні проекти з підприємствами, які фінансують програми підготовки майбутніх працівників відповідно до своїх потреб.

Отже, Європейська зелена угода суттєво впливає на сектор професійної освіти, визначаючи нові вимоги до навичок і компетентностей робочої сили. Впровадження екологічних стандартів у систему професійної освіти є не лише необхідністю, а й можливістю для підготовки кваліфікованих фахівців, здатних працювати в умовах зеленої економіки.

Для успішного переходу до сталого розвитку важливо розробити єдині стандарти екологічних компетенцій, інвестувати в підготовку викладачів та адаптувати навчальні програми до потреб ринку праці. Екологізація професійної освіти стане ключовим фактором у формуванні стійкого суспільства та конкурентоспроможної економіки.

Список посилань

Cedefop. (2022). *Teachers and trainers in a changing world: Building up competences for inclusive, green and digitalised vocational education and training (VET)*. Publications Office of the European Union.

Council of the European Union. (2022). *Council recommendation on learning for the green transition and sustainable development*. EUR-Lex. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0627\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0627(01))

European Commission. (2019). *The European Green Deal*. EUR-Lex. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

European Commission. (2021). *Green transition: EU policies and actions*. Publications Office of the European Union.

European Training Foundation. (2023). *Greening of vocational education and training: Processes, practices and policies*. Publications Office of the European Union.

GIZ. (2023). *Skills for the green transformation toolkit*.

UNICEF. (2021). *The climate crisis and its impact on children*. United Nations Children's Fund.

Семигіна, Т., & Маркевич, Н. (2022). «Зелені» компетентності та «зелені» навички: огляд міжнародного досвіду. *Grail of Science*, 16, 400–406. <https://bit.ly/3mV60Lm>